

DE SCHAKEL

Beste lezer,

Voor u ligt het decembernummer van De Schakel. December: tijd van toenemende duisternis en wachten op het licht.

Wachten lijkt allesbehalve een “werk”woord, veel meer een houding van de armen over elkaar, staren in de verte, of de bus al komt.

Wachten is misschien wel verlangend uitzien naar de toekomst. Wie in verwachting is, weet, dat deze tijd van wachten juist een heel actieve tijd is: je moet ervoor zorgen, dat je voorbereid bent op wat, maar vooral op wie komen gaat.

Zo'n tijd is de Advent: we verwachten, dat God zich aan ons openbaart, in ons mens wordt. Eigenlijk weten we dag noch uur en kan Hij zich op elk moment in ons geboren worden, als we er maar klaar voor zijn.

We kunnen terugzien op een inspirerende bezinningsdag aan het begin van de Advent op de Westershelling. Annemarie Bos, Karmelietes, stelde Titus Brandsma aan ons voor en vertelde over “De kracht van liefde”. Opnieuw, net als in ons bezinningsweekend in de Veertigdagentijd zongen we in het gebedsmoment waarmee de dag afsloten, de mystieke woorden van Titus Brandsma in zijn zo mooi door Chris Fictoor op muziek gezette lied “In Hem immers leven wij, bewegen wij ons en zijn wij.”

Ik wens u een goede en verwachtingsvolle tijd en straks gezegende kerstdagen. Voor het nieuwe jaar wens ik u nu al Gods heil en zegen.

Wellicht hebt u ook al e.e.a. in de agenda van het nieuwe jaar vermeld; ik wel: o.a. het maristenbezinningsweekend in de Willibrordsabdij bij Doetinchem van 22 tot 24 maart.

Peter Müller, lekenmarist - eindredacteur

inhoudsopgave

1. van de redactie
2. inhoudsopgave
3. uit het maristenoverleg
4. in memoriam pater Herman Kloosterman
5. column
6. berichten van de paters
7. koninklijke onderscheiding Herman Terra
8. onderscheiding Ria Walk
9. impressie van een boekpresentatie - toespraak Jan Hulshof
10. maristen in Oceanië
11. pelerinage naar La Neylière
12. verslag reünie ASM

Beste lezers van de Schakel,

Na lang beraad heeft het maristenoverleg besloten om te stoppen in de huidige vorm. In plaats van ieder kwartaal samen te komen, is er nu nog slechts één keer per jaar een vergadering met de leden van het overleg.

Het overleg is nu opgedeeld in drie werkgroepen met elk een eigen focus:

De werkgroep Schakel houdt zich bezig met het verzamelen en selecteren van kopij, redigeren en het verspreiden van de Schakel.

De werkgroep bezinning draagt zorg voor de organisatie van de jaarlijkse bezinningsdag en het bezinningsweekend.

De werkgroep communicatie richt zich op het up to date houden van de website maristen.nl en het maristen-adresboek.

Met een feestelijk diner hebben we voor nu afscheid van elkaar genomen in de wetenschap dat wij elkaar in september weer zullen treffen.

namens de leden van het maristenoverleg Femke Bartling-Schuiling

in memoriam pater Herman Kloosterman, marist

Herman werd geboren op 18 december 1927 als derde in een gezin van twaalf in Mariënheem bij Raalte. Na de lagere school werkte hij tijdens de oorlogsjaren als boerenknecht. Stilaan groeide in hem het verlangen om priester te worden. In 1945 ging hij als zeventienjarige naar het juvenaat van de paters maristen in Hulst.

In 1952 werd hij toegelaten tot het noviciaat in Sint Olav waar hij 24 september 1953 zijn professie deed. Hij studeerde in Lievelede en in die tijd ontstond de keuze om missionaris te worden. 28 September 1958 werd hij priester gewijd en hij vertrok naar de Salomonseilanden.

Hij was eerst kapelaan en vanaf 1966 pastoor in Tarapaina. Na zijn tweede noviciaat en vakantie was hij korte tijd in Uru, kreeg in 1972 de leiding van Rokera en in 1976 van Rohinari tot hij in 1979 naar Visale ging. Zijn missiewerk te midden van een internationale groep missionarissen beleefde hij, naar eigen zeggen, als een fijne periode.

Tegelijk was het ook zwaar geworden en Herman keerde in 1983 terug naar Nederland. Hij werd pastoor van de Goede Herderparochie in Dinxperlo en na 1996 bleef hij vanuit Breedenbroek beschikbaar als assistent. Na zoveel jaren waarin voor hem in zijn eigen woorden "als stuwende kracht gold het aandachtig en bevrijdend aanwezig zijn bij de mensen, zoals God bij ons, voor mij op een bijzonder wijze door Maria" ging Herman, 70 geworden, met emeritaat.

Aan het Rabelink in Breedenbroek genoot hij van de ontvangen hulp en aandacht daar en voelde hij zich als priester best nog betrokken. Op 16 oktober 2011 was in de kerk van Breedenbroek de afscheidsviering van beide parochies.

In september 2015 verhuisde Herman naar Raalte "om er te wonen bij de familie als marist". Intussen was hij 90 geworden en werd snel zwakker en bleek hij ook ziek. Dankbaar voor de

aandacht en ondersteuning van zijn familie en de maristen, en de dagelijkse goede zorg van het woonzorgcentrum Sint Jozef te Deventer is hij daar, met 60 priesterjaren, op 6 oktober 2018 overleden.

Op zijn geboortegrond in de kerk van Mariënheem hebben we afscheid van hem genomen op 12 oktober 2018 en deze dienaar van de Heer na zijn levenstocht aan zijn Opdrachtgever teruggegeven. Moge hij wonen in Gods licht en rusten in vrede.

Jan ter Braak

Vergeet niet dat je méns bent!

Tadietadatja... een appje.

Omdat ik met verschillende mensen wat aan het afspreken ben, sta ik meteen op en open mijn telefoon. Een jonge vrouw appt: In de bijbel staat, dat God zal regeren in de wereld en dat er dan gerechtigheid zal zijn, geen armoede, geen misbruik, alleen maar gelijkheid.

Maar ik kan dat zo moeilijk geloven. Hoe lang duurt dat? Is het echt mogelijk, dat God iedereen zo ver krijgt?

Ik schrik van de grote vraag die zomaar op me afkomt. En ik herken me erin. Zal het ooit goed aflopen met deze wereld? Zullen de migranten, echte en zogenaamd onechte, ooit opgevangen worden in menswaardige situaties? Zullen we creatief genoeg zijn om de klimaatcrisis te keren? Zullen we kinderen groot brengen die niet in hokjes hoeven te denken om hun eigen waarde te zien? Zullen er ooit wereldleiders komen voor wie vrede en welzijn boven alles gaan?

Tadietadatja... De jonge vrouw krijgt antwoord van een groepsgenoot. Hij schrijft, dat God tenslotte alles goed zal maken, maar dat in de bijbel ook staat, dat we eerst door een hoop ellende heen moeten.

De evangelist Lucas schetst ons op deze eerste zondag van de Advent een beeld van de ellende: dood door het zwaard, gevangenschap, ballingschap, vernietiging. Er zal een gekrioel van mensen zijn op aarde. De zon en de maan zullen hun baan verlaten. En ja, mensen zullen bang zijn. Ze zullen bibberen en sidderen. Ze zullen afgestompt raken en zich met allerlei middelen verdoven.

Ze zullen hun mens-zijn op het spel zetten.

Is dit wat we elke dag horen en zien op het nieuws? Zijn er ontwikkelingen in de wereld die je zo kan uitleggen? Of ben je dan zwaarmoedig en al te pessimistisch ingesteld? Er gebeurt toch genoeg dat een mens doet wankelen? Helemaal als jonge moeder met jonge kinderen die in deze wereld moeten gaan leven én overeind moeten blijven.

Het staat er trouwens: Richt je op als je dit allemaal ziet. Word niet bang. Stomp niet af. Richt je op. Zet je voeten op de grond. Strek je naar de hemel. Eis je eigen plek in deze wereld op!

De grond onder je voeten is de wetenschap dat dit het einde niet is. Je weet al, dat na de winter de lente komt, dat de doodse natuur weer uit zal lopen.

Zo zal het ook met ons mens-zijn zijn. Het lijkt op dood spoor beland. Niemand die nog weet van de echte bedoeling van ons mens-zijn. Maar er komt een twijgje aan. Een nieuw begin.

Marion Korenromp, lekenmarist

berichten van de paters

In de avond van 6 oktober, kort na zijn 65jarig professiejubileum en zijn 60jarig priesterfeest en na de sacramenten voor de stervenden te hebben ontvangen is Pater Herman Kloosterman op de leeftijd van 90 jaar in Deventer overleden. De uitvaart was op 12 oktober in zijn geboorteplaats Mariënheem bij Raalte en daar is hij ook begraven.

Bij onderzoeken in het ziekenhuis van Enschede is bij Henk Kronenberg blaaskanker geconstateerd en hij ondergaat nu een serie bestralingen. CT-scans hebben al uitgewezen dat er geen uitzaaiingen zijn.

Het overleg van de huisoversten van de paters maristen in Nederland berust na de opheffing van de communiteit van Deventer bij Joop Reurs (Hulst) en Henk Kronenberg (Enschede). Samen met het provinciaal bestuur wordt bekeken, of het wenselijk is dit overleg uit te breiden met een coördinator, die volgens de statuten van de provincie geen huisoverste hoeft te zijn.

Op 10 september vond in NS Rotterdam provinciaal overleg plaats over de toekomst van de huisvesting van de paters maristen in Nederland.

“Vijf medebroeders uit Nederland (Ton Bun, Jan Hulshof, Henk Kronenberg, Joop Reurs en Jan ter Braak) kwamen bijeen met Martin McAnaney en Jean-Marie Bloqueau om na te denken over de vraag: Wat is de beste manier om het maristenleven in Nederland te animeren, nu en in de toekomst? Ton Bun schrijft: “We hadden een open en eerlijke gedachtewisseling over onze situatie. Ik werd me weer bewust hoe broos we zijn wat onze leeftijd en lichamelijke conditie betreft. We kunnen met menselijke ogen niet al te ver vooruit zien in de toekomst. Er is nog steeds de vraag of we ons realiseren dat onze religieuze professie een verbintenis is voor heel ons leven. Hoe kunnen wij, in deze zeer kwetsbare situatie, onze roeping en onze spiritualiteit beleven? Waar leidt de Geest ons naar toe?”

bron: Euro Info. ECHO'S VAN HET LEVEN VAN DE EUROPESE PROVINCIE; Editie 121, september 2018

De afgelopen maanden waren er verschillende jubilea. Op 15 augustus vierde Br. Joris van der Zant zijn 60jarige professiejubileum op de Salomonseilanden. Op 8 september vierde Jan Sniijders zijn 70jarige professiejubileum in Hulst. Op 12 september, feest van Maria's Naam, vierden Henk Kronenberg, Bernard Jeunink, Jan Volkens en Peter Westerman hun 60jarige professiejubileum in Enschede samen met de communiteit. Op 16 september vierde Jo Neve zijn 80^e verjaardag in Noorwegen. Op 24 september vierde Gerard Bruns zijn 65jarige professiejubileum en op 28 september zijn 60jarig priesterjubileum in de Salomonseilanden.

Ad Blommerde keert vervroegd terug naar Nederland. Zijn reeds voorziene terugkeer is versneld, toen een appartement beschikbaar was in Huize Portiuncula in Alverna/Wijchen, dichtbij Rivo Torto waar de zusters Dienaressen wonen. In overleg met de provinciaal hoopt Ad eind november daar zijn intrek te nemen. Zijn adres is dan: Graafseweg 635 B, 6603 CD Wijchen. Zijn 06-nummer en e-mailadres blijven ongewijzigd.

Van 20 tot 24 augustus vond de jaarlijkse retraite plaats in de abdij van Berne met de inspirerende bijdrage van zr. Mary Ringnalda (Tilburg). Ook de retraite van 2019 zal plaats hebben in de abdij van Berne en wel van 2 tot 6 september 2019. De jaarlijkse bijeenkomst van de Nederlandse maristen in 2019 is gepland op 7 en 8 mei 2019 in het Beziingscentrum Emmaüs te Helvoirt.

Op de website andreaskerkweurt.nl zijn alle teksten geplaatst die Wim van Midden als pastoor van Weurt in de periode 1983 – 1992 heeft geschreven en gepubliceerd als

voorwoord voor het parochieblad. De verzameling wordt kort ingeleid door één van de parochianen.

Het is dit jaar 70 jaar geleden dat het Marianum in Lichtenvoorde/Groenlo en het Maristen-gymnasium in Fürstenzell (D.) werden opgericht.

Het Marianum wil graag de band met de paters maristen wat meer inhoud geven en in het verlengde van het straatkinderenproject rond Cours Ste Marie, onze school in Dakar, voor een langere periode in contact blijven met projecten van de maristen. In overleg met de school vindt een eerste verkenning plaats om te participeren in projecten van de Ierse maristenscholen in Dublin en Dundalk. De school heeft ook interesse om mee te doen met het project van de maristen (Marist Myanmar / Burmese Mission) in Muang Ranong, Thailand.

In Fürstenzell is er vanouds een sterke band met de paters maristen, hoewel pater Thilo Saft als enige nog direct bij de school betrokken is en wel als schoolpastor. Onder de paters zijn meerdere oud-leerlingen en enkele oud-leraren. Op 26 oktober werd het 70jarig schooljubileum plechtig gevierd, ook liturgisch met een concelebratie waaraan meerdere paters deelnamen en vele (oud)-leraren en (oud)-leerlingen. Medewerking werd verleend door het schoolorkest, het dubbele schoolkoor, het eigen blazersensemble en enkele leerlingen als solisten. Er was een uitvoerige gelukwens van de provinciaal en na de kerkelijke viering was er een receptie in de school met vele lovende toespraken.

Via internet is bekend geworden dat in de Salomonseilanden voor het eerst een eigenlandse priester tot bisschop gewijd is. Op 14 oktober werd Peter Houohou, vicaris-generaal van Honiara, in de St. Augustinuskathedraal van Auki tot bisschop gewijd. Auki telt ongeveer 50.000 gelovigen, meer dan 270 lokale gemeenschappen en 11 regionale parochies. Er zijn 34 priesters en 21 religieuzen werkzaam en meer dan 500 catechisten. In de wijdingsplechtigheid sprak bisschop Peter zijn dank uit aan de paters maristen, die een pioniersrol hebben gespeeld in de evangelisatie van de Salomonseilanden.

Uit Duitsland komt het bericht dat het voormalige maristenhuis in Ahmsen (D) als diocesaan retraitehuis door het bisdom Osnabrück onlangs is toevertrouwd aan de vereniging die ook het diocesaan retraitehuis Marstall Clemenswerth in Sögel beheert. Na verdere verbouwing wordt het huis in Ahmsen binnenkort geopend als "Jugendkloster Ahmsen", centrum voor vorming en ontmoeting van jonge mensen.

Peter Westerman

en verder uit: Euro Info. ECHO'S VAN HET LEVEN VAN DE EUROPESE PROVINCIE; Editie 121, september 2018

"de contemplatieve dimensie van het maristenleven, Fürstenzell - Duitsland

In haar beschrijving van de zending van de maristen nu, benadrukte het algemeen kapittel van 2017 de contemplatieve dimensie van onze roeping. "Zoals Maria nadacht over het Woord, zo moeten ook wij een contemplatief leven leiden gecentreerd op de Eucharistie en vruchten voortbrengen ten dienste van de Kerk en daar buiten (n.4)." Dit houdt verband met onze religieuze maristenidentiteit (n.30). De Europese provincie heeft pogingen van medebroeders om dit aspect van onze roeping te bevorderen aangemoedigd. De gemeenschap van Fürstenzell heeft ingestemd met zulk een initiatief. De gemeenschap is in juni begonnen met een "contemplatieve cel" in de gemeenschap. Het idee is dat de gemeenschap flexibiliteit toelaat in het gemeenschapsleven. Peter Westerman (NL) is naar Fürstenzell

verhuisd. Fritz Arnold (D) schrijft: Ik ben zeer blij met de beslissing van Peter om hier naar toe te komen. Samen willen we een contemplatieve cel beginnen – met een iets contemplatievere leefstijl, zoals onze stichter dat in La Neylière gewenst had. We blijven volledig deel uitmaken van de gemeenschap in Fürstzell. Het afgelopen jaar heb ik geprobeerd voor mijzelf twee keer per dag 45-60 minuten vrij te maken voor gebed en aanbidding, 's morgens en 's avonds. Maar het is heel anders dat alleen te doen of in aanwezigheid van een medebroeder." De bereidheid van alle medebroeders om aan dit project deel te nemen wordt door de hele provincie op prijs gesteld omdat het een verrijking is van het Werk van Maria in Europa."

koninklijke onderscheiding voor frater Herman Terra

In het weekend van 17 en 18 november vierde de parochie van Petrus en Paulus in Goor het jaarlijkse Ceciliafeest. En zoals gebruikelijk werden enkele koorleden in het zonnetje gezet vanwege 25 en 50 jaar lidmaatschap.

Dit jaar was er ook een koninklijke onderscheiding die uitgereikt werd.

De burgemeester van de gemeente Hof van Twente mevrouw E. Nauta, waar Goor deel van uitmaakt, kon aankondigen dat het koning Willem Alexander behaagd had om frater Herman Terra te onderscheiden met de medaille Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Herman kreeg deze onderscheiding voor zijn jarenlange inzet voor de katholieke kerkgemeenschap. Eerst in de scholen en internaten van de fraters maristen en nu al weer zoveel jaren als organist van het koor in de parochie.

We wensen Herman van harte proficiat met deze welverdiende waardering voor zijn jarenlange trouwe en betrokken inzet.

Jacques Scholte

pauselijke onderscheiding mevrouw Ria Walk

Op acht september 2018 heeft mevrouw Ria Walk afscheid genomen van de Fraters Maristen op de Westerhelling in Nijmegen.

Gedurende 31 jaar had Ria Walk de dagelijkse huishoudelijke zorg voor de fraters, voor groepen en gasten op de Westerhelling.

Vanwege ziekteverlof was Ria al geruime tijd niet meer werkzaam op de Westerhelling. Lichamelijke klachten verhinderden haar om het werk, dat ze zo graag deed, nog langer op zich te nemen.

In de eerste jaren van haar dienstverband met de congregatie, bestond haar werk vooral in de huishoudelijke taken voor de gemeenschap van de fraters. Eind jaren tachtig bezochten groepen religieuzen bezinnings- en vormingsbijeenkomsten op de Westerhelling. Voor Ria en haar collega hield het in dat kamers in orde gebracht moesten worden en er dagelijks gekookt werd voor ongeveer 15 personen. Koken deed Ria graag en haar maaltijden werden erg gewaardeerd.

In de jaren negentig waren vluchtelingen te gast in de gemeenschap. Iedere dag waren er dan ongeveer 12 personen voor wie gezorgd moest worden. Soms vroeg dat om aangepaste maaltijden.

Vanaf het jaar 2000 kwam er weer een verandering in de bestemming en het gebruik van de Westerhelling. Vanaf deze datum was het Provinciaal van de nieuwe Provincie van de fraters er gehuisvest.

Ria heeft zich gevoegd in deze nieuwe bestemming en met haar praktisch inzicht en natuurlijke zorg heeft ze het mogelijk gemaakt dat uit Ierland, Groot-Brittannië, België en Duitsland gasten ontvangen werden, zich thuis voelden en bijeenkomsten verzorgd werden. Het was voor haar geen probleem om zich voor de buitenlandse gasten verstaanbaar te maken. "Haar Woeziks" verstond iedereen.

De betrokkenheid van Ria op het leven van de fraters bleek duidelijk toen zij bij gelegenheid van een jubileum van de fraters een zelf geborduurde afbeelding van Maria cadeau deed. Het heeft een plek gekregen in de eetkamer van de Westerhelling. Het is een werk dat haar wellicht honderden uren arbeid gekost heeft.

Voor deze lange, grote inzet, haar altijd opgewekt humeur en gulle lach heeft Ria de pauselijke onderscheiding "Pro Ecclesia et Pontifice" ontvangen.

Het is een welverdiende kroon op haar lange loopbaan bij religieuzen. Haar werk was haar bijdrage aan het werk van de fraters.

Ria mag met veel dankbaarheid terugkijken op mooie jaren.

De feestelijke bijeenkomst werd afgesloten met een smakelijk buffet in gezelschap van familie, kennissen, fraters en collega's.

Jacques Scholte

boekpresentatie "Zondag aan de rivier": impressie van een bijzondere avond

Tijdens een van de wandelingen van de Loreto-wandelgroep afgelopen juni in Northumbria vertelde Jan Hulshof tussen neus en lippen door dat bij uitgeverij Adveniat een boek van hem zou verschijnen. Een paar dagen na thuiskomst stuurde hij ons de volgende mail: 'Door allerlei omstandigheden (vakantie, verhuizing, etc.) komt deze uitnodiging erg laat, en bovendien is Colmschate bij Deventer voor de meesten van jullie niet naast de deur. Niettemin stuur ik jullie deze uitnodiging, al was het alleen maar ter informatie.' Het was een uitnodiging voor de presentatie op maandag 25 juni 2018 van zijn boek 'Zondag aan de rivier, stilstaan bij evangelieteksten' .

Nu is Colmschate vanuit de Achterhoek goed te doen en zo reden Gerda van Netten en ik op een mooie zomerse avond naar het Titus Brandsmahuis in Colmschate, een gebouw dat dienst doet als multifunctioneel pastoraal activiteitencentrum. Het was de moeite waard. De zaal was tot de laatste plaats bezet met mensen die zich allemaal op een of andere manier met Jan verbonden voelen en hun waardering voor hem wilden laten blijken. Ze kwamen van dichtbij en van verder weg: medebroeders, paters, fraters, wereldlijke geestelijken, medewandelaars, parochianen, familie.

Na een woord van welkom en een uitleg over de opzet van de avond door Leo Fijen, directeur van uitgeverij Adveniat, hield Jan als eerste een overweging over het thema: 'Hoe kun je het Evangelie in deze tijd ter sprake brengen?' Een toepasselijk thema bij een boek met 100 overwegingen over teksten uit het evangelie. Jan had zijn bijdrage de titel 'PREKEN. KANSEN EN VALKSTRIKKEN' gegeven en zette aan de hand van zeven punten duidelijk uiteen waar hij als predikant op let wanneer hij een overweging maakt . Wat hij zei, sprak mij zeer

aan en het past helemaal bij hem: marist in hart en nieren, niet jezelf op de voorgrond plaatsen maar wel de boodschap die je hebt met overtuiging over brengen; niet met moeilijke woorden, niet over verdoemenis of hel preken, maar uitleggen waarom het verhaal over het leven van Jezus voor ons van belang is en waarom het een 'blijde boodschap' is, ook nu nog. (PM: Zie het volgende artikel voor de complete tekst.)

De tweede bijdrage kwam van Laetitia van der Lans, parochiaan van de Lebuinusparochie. Zij vertelde vol enthousiasme over 'Zin in Zondag', een zondagochtendprogramma om gezinnen uit allerlei locaties van deze parochie met elkaar in contact te brengen. 'Zin in Zondag' begint met een gezamenlijk ontbijt om 10.00 uur waarvoor ieder gezin eigen brood en beleg meeneemt. Daarna is er spel, catechese en een korte viering. Voor kinderen, tieners en ouders zijn er zowel aparte als gezamenlijke activiteiten. Nu de kinderen ouder worden, zijn ze op zoek naar een andere vorm. Die zullen ze ongetwijfeld vinden. Tot slot vertelde Marc Brinkhuis, diaken van de Lebuinusparochie, hoe hij zijn preken tegenwoordig voorbereidt. Niet door ze van tevoren uit te werken op papier, maar door de teksten door zijn hoofd te laten gaan en ter plekke de juiste woorden te laten komen. In alle eerlijkheid voegde hij er aan toe dat dit de ene keer beter uitpakt dan de andere.

In de pauze kreeg Jan het druk. Het boek vond gretig aftrek en iedereen wilde graag dat hij het signeerde.

Na de pauze was er gelegenheid vragen te stellen en opmerkingen te maken. De aanwezigen maakten hiervan volop gebruik en het was goed te horen hoeveel waardering er voor Jan is. Hij werd er zichtbaar verlegen van, wat ook blijkt uit hetgeen hij later tegen me zei: 'Ik vond het inderdaad een mooie avond, al vond ik de bak met pluimen die na de pauze uitgeschud werd, op een gegeven moment wel iets veel van het goede.' Zo'n reactie typeert Jan en verbaasde me niet.

Gerda en ik hebben genoten van deze bijzondere avond. Blij dat we gehoor hadden gegeven aan Jans uitnodiging reden we terug met in onze tas een gesigneerd exemplaar van 'Zondag aan de rivier'.

over het boek

'Zondag aan de rivier, Stilstaan bij evangelieteksten' is een mooi uitgevoerd, prettig leesbaar boek.

In de toelichting op de achterkant staat: 'In dit boek laat Jan Hulshof zijn gedachten gaan over de evangeliëlezing van de zondag. Honderd overwegingen bij de vier evangeliën: een rijke stroom aan gedachten, meanderend en ruimte zoekend, rustig en krachtig als de rivier. Hij legt het Woord van God uit voor ons leven vandaag, helder en verkwikkend als water.' Deze overwegingen, oorspronkelijk geschreven voor de zondag, zijn ook uitermate geschikt voor momenten van bezinning op een ander tijdstip. Ze geven geestelijk voedsel en zetten je aan het denken over wat jij doet met de boodschap van Jezus. Hoe geef jij daar handen en voeten aan?

Kortom, een boek de moeite waard om aan te schaffen en regelmatig ter hand te nemen. (Uitgeverij Adveniat; prijs € 19,95.)

Annemarie Verschoor – ten Dam

preken – kansen en valstrikken

‘Hoe kun je het evangelie in deze tijd ter sprake brengen?’ Elke gelovige brengt het evangelie ter sprake, dat is tenminste de bedoeling, maar ik heb het meer specifiek over het preken en heb daarbij zeven opmerkingen.

1. basisvoorwaarde

Een basisvoorwaarde om het evangelie ter sprake te brengen is, dat je zelf geraakt bent door wat je anderen vertelt. Wat je vertelt, moet eerst door jezelf zijn heengegaan. Als iemand jarig is en je wilt hem of haar overtuigen dat er niets boven een Saint Emilion Grand Cru gaat, dan moet je zelf met alle aandacht die Saint Emilion opgesnoven, geproefd en gedronken hebben. Je geeft niet zomaar, nog in de verpakking, een fles door die je van een ander gekregen hebt. Als je een preek houdt over de storm op het meer bij Lucas 8,22 vv. en het gaat over de leerlingen die roepen “Meester, meester, wij vergaan!”, dan helpt het als je zelf al eens het gevoel gehad hebt dat het water je tot de lippen stond.

2. dilemma

Maar hierbij loop je gauw tegen een dilemma aan. Enerzijds moet je jezelf meenemen in wat je zegt. Anderzijds moet de preek niet over jezelf gaan, maar over het evangelie. Dat maakt dat je soms moet schrappen. Bij een preek over de doop van Jezus in de Jordaan had ik zin om iets over mijn eigen doop te vertellen, over onze Lieveldse noabers Gerard en Janna Smeenk, die me met paard en rijtuig naar de Grolse Calixtus brachten - vier kilometer - waar ik op een zomernamiddag in 1941 gedoopt werd door kapelaan Wecheler. Mooi, maar ik heb het toch geschraapt. Want het evangelie ging over de doop van Jezus en niet over de doop van Jan Hulshof. De stichter van de paters maristen, Jean Claude Colin, zei ooit tegen een maristen-predikant: “Gods Woord is al op weg naar het hart van de mens, voor jij je mond opendoet. Je moet een preek goed voorbereiden, maar het belangrijkste is dat je niet in de weg staat.”

3. methode

Nu iets over de methode. De eerste methode is voorzichtig langs heel de tekst gaan en stap voor stap elk woord uitleggen, afstoffen, oppoetsen, toelichten, vooral vanuit het O.T. Je kunt ook anders beginnen: achterhalen waar het verhaal of de toespraak naar toe wil. Dan probeer je één boodschap te verwoorden en gebruik je van de tekst alleen wat helpt om die ene boodschap te verduidelijken. Ik zelf kies vaak voor de tweede methode, hoewel de eerste, vooral, in een kleinere groep soms beter is, zeker als je de nodige stilte inlast. Je laat dan aan de toehoorder zelf over te zien wat hij met de woorden doet. Ik kies niettemin, ook in deze bundel, voor de tweede aanpak, omdat ik liever één boodschap doorgeef dan een veelheid van losse opmerkingen. Maar het gevaar blijft dat je je toehoorders één kant op stuurt. Ik kom net terug van een wandelvakantie in Noord-Engeland. Ook bij het wandelen kun je beide methodes gebruiken. Je kunt elk bloempje fotograferen, elke gevelsteen ontcijferen, elk kerkje binnengaan. Je kunt je ook concentreren op het einddoel, waar je uit wil komen, op tijd. Beide kan. Maar je moet wel kiezen.

4. randvoorwaarde

Communicatie leeft van woord en wederwoord. Vooral in onze cultuur staan mensen wantrouwend tegenover eenrichtingverkeer. Maar als predikant heb je het monopolie van de microfoon. Niemand kan roepen: “Daar ben ik het niet mee eens!” Het is het bekende dilemma. Je moet het evangelie door je heen laten gaan, maar je mag de kansel niet gebruiken om eigen opinies te propageren. Je moet bovendien beseffen dat er onder je

gehoor mensen zijn die over dingen vanuit hun ervaring meer weten dan jij. Soms is het moeilijk. Eens liep op Vredeszondag een beroepsmilitair naar de microfoon en zei dat hij het recht had anders te denken dan ik. Daarin kon het gelukkig alleen maar met hem eens zijn. Als predikant dien je respect te hebben voor ieders recht op een eigen mening. Dus het liep goed af. Het bleef vredeszondag, ook in de kerk. Ik was tevreden, net als mijn interpellant.

5. bekoring

Het evangelie is een troostende en blijde boodschap, maar ook een uitdagende en verontrustende boodschap. De eerste woorden van Jezus zijn: “Het rijk Gods is ophanden. Bekeer u.” (Mc. 1,15) Voor je het weet ben je er op uit je toehoorders te pleasen, dingen te zeggen waarbij zij zich comfortabel voelen. De Deense denker Kierkegaard zegt in zijn dagboeken: “De priester moet tegen de mensen zeggen: ‘Gij moet.’ Dat heeft hij te doen ook al slaan ze hem dood.” (Wijsheid van Kierkegaard, 365 teksten voor elke dag van het jaar, verzameld en vertaald door Hans van Munster, Lannoo 2006, 50) Dit is dik hout, de stijl van Kierkegaard. Maar wat hij wil zeggen is, dat een predikant niet uit moet zijn uit op pluimpjes en schouderklopjes. Wanneer hij na de viering van zijn parochianen een schop onder zijn achterste krijgt, betekent dit nog niet dat hij slecht gepreekt heeft. Misschien heeft hij het juist te goed gedaan. “Waar iemand christen is geworden”, zegt Kierkegaard, “daar ontstaat onrust”. (T.a.p., 50)

6. angst

Soms kan het preken je bang maken. Nog een keer Kierkegaard. Hij zegt dat hij soms bang van de Bijbel is: “Als ik er in blader: de eerste de beste tekst – die pakt mij ogenblikkelijk beet. Hij vraagt mij (ja, het is alsof God zelf het mij vraagt): Heb je gedáán wat je daar leest?” (T.a.p., 45) Die vraag laat geen predikant los, denk ik: “Doe je ook zelf wat je daar allemaal zegt?” Je zegt voortdurend dingen die je zelf niet waar maakt. Je kunt soms bijna niet anders. Maar het heeft wel iets verontrustends. “Doe je zelf wat je daar allemaal zegt?”

7. vreugde

Tenslotte een laatste opmerking over de vreugde van het preken. Paus Franciscus heeft het in zijn brief “Evangelii Gaudium” over de “zoete en troostvolle vreugde van het verkondigen van het evangelie.” Hij snapt niet hoe je op de preekstoel kunt staan met een gezicht alsof je van een begrafenis komt. Immers door anderen mee te delen van wat je zelf ervaren en ontvangen hebt, word je niet armer, maar rijker. “Het goede wil zich vanzelf meedelen”, zegt de paus. (Evangelii Gaudium, 9 en 10) Dat je iets mag delen met anderen, maakt je blij. Daarom ben ik de mensen van de geloofsgemeenschappen die ik de afgelopen jaren heb mogen toespreken, intens dankbaar. Ik heb meer gekregen dan gegeven.

Jan Hulshof, Colmschate 25 juni 2018

maristen in Oceanië – missie? andere culturen! (aflevering 31)

Mijn laatste artikeltje over de maristen in Oceanië was aflevering 30 in Schakel nummer 235 van juni 2018. Daarin heb ik iets verteld over de verschillende talen die onze missionarissen moesten leren. In deze aflevering wil ik wat vertellen over iets dat nog moeilijker was (en is), namelijk de ontmoeting met andere culturen.

Cultuur is een moeilijk woord. Het heeft verschillende betekenissen. Het wordt tegenwoordig ook gebruikt voor ‘kunst’. Als de krant een bladzijde heeft over ‘kunst en cultuur’, dan staat er nieuws in over muziek, dans en theater of film.

Tweehonderd jaar geleden sprak men van natuurmensen. Onze missionarissen schreven aanvankelijk ook over *les naturels*, mensen die helemaal volgens de natuur zouden leven en die van ons Europeanen nog van alles moesten leren. Wij waren immers mensen met een cultuur! Pas in de negentiende eeuw ontdekte men dat dit helemaal niet waar is.

Nu, zeg maar vanaf het begin van de twintigste eeuw, is het duidelijk geworden dat alle volkeren een cultuur hebben, dat elk volk zijn eigen cultuur heeft en dat die in beginsel allemaal gelijkwaardig zijn. Nu betekent 'cultuur' dus vooral het hele complex van opvattingen en gewoontes, van de eigen aard en levensstijl van mensen. Italianen leven anders dan wij, eten anders, koken anders, en rijden heel anders in het stadverkeer. De politie handelt er anders, de regering en zakenmensen ook. In gezinnen en families gaan mensen anders met elkaar om. In Frankrijk gaat het heel anders tussen werkgevers en werknemers dan hier. Engelsen gaan braaf in een rij staan bij een ingang en schuiven niet vóór (*cue, sir!* = *terug jij daar!*) Dat zijn aspecten of onderdelen van hun cultuur. Als je midden in Rome loopt heb je 'cultuurcontact'. Dat kan uitlopen op cultuurschok', Dan hoor je een buitenlander zeggen: 'Die Italianen kunnen niet rijden!'

Culturen zijn aan verandering onderhevig. Ze beïnvloeden elkaar. Men neemt dingen over van andere culturen (Engels in de muziek!) Ik zou nooit 'jij' en 'jou' gezegd hebben tegen mijn vader en moeder, nu is het gewoon. Mannen en vrouwen gaan in elke cultuur weer anders met elkaar om. De plaats van het kind is in elke maatschappij anders. En hoe verder je van huis gaat, hoe groter de cultuurverschillen zijn. Japanners buigen steeds voor elkaar. Hier zou je voor gek staan als je het deed.

Ook godsdiensten zijn onderdeel van een cultuur. Vroeger ging je 's zondags naar de kerk; nu worden er kerken gesloten en afgebroken. Hoe mensen denken over leven en dood, over de onzichtbare wereld van goden of geesten, over goed en kwaad, over menselijkheid en mensenrechten: allemaal ook cultuurelementen.

Missie wil ook zeggen je aan andere gewoontes aanpassen en tegelijk aan mensen de religieuze onderdelen van een voor hen nieuwe cultuur presenteren. In dit artikeltje wil ik twee interessante gevallen beschrijven die een idee geven van wat je mee kunt maken als je in een heel andere culturen begeeft.

heilige Peter Chanel in shock

Eerst iets dat onze heilige martelaar, Peter Chanel, meemaakte. Daarvoor moet ik wel even de vrijheid nemen u iets te vertellen over toiletgewoontes. In ons rijke landje zijn de meesten van ons gewend aan volledige privacy in hygiënische badkamers en toiletten. Vaak keurig betegeld, met koud en warm water en aangesloten op de riolering, Dat is niet overal zo! De meeste eilanders in de Stille Zuidzee woonden toen (en nu nog) in kleine dorpjes vlak aan zee. Badkamers en toiletten kennen ze niet.

Het strand is het toilet. Je hurkt op het strand, dicht bij de waterlijn. Een eindje strand is gereserveerd voor het dames- en een stuk aan de andere van het dorp voor het herentoilet. Daar houdt men zich strikt aan. Als je in ons land bij iemand binnenkomt dan vraag je: 'Mag ik even?', en je wordt gewezen waar je terecht kunt. Als je in een dorpje in Oceanië komt dan vraag je: 'Welke kant?', en je wordt in de juiste richting gewezen. Eb en vloed zorgen twee keer per dag om alles schoon te houden. Alleen voor privacy zijn geen voorzieningen getroffen!

Dat zullen Peter Chanel en broeder Nizier ook meegemaakt hebben toen ze in november 1837 in Futuna aan land gingen. Aanvankelijk woonden ze in een hoek van het ruime huis van koning Niuliki van Futuna. Na een klein jaartje, ging Niuliki aan de noordkust van Futuna

wonen. De twee moesten mee en kregen een stukje land met een eigen hut en een tuin toegewezen om zelf voedsel te verbouwen, Poi heette de plaats.

Eerst zullen Chanel en Nizier ook het strand hebben gebruikt maar zelfs na anderhalf jaar bleven ze het gebrek aan privacy kennelijk toch gênant vinden en begonnen een toilet te bouwen achter in hun tuin. Niets wat ze deden bleef natuurlijk geheim op Futuna en Chanel die al heel populair was, kreeg de shock van zijn leven toen niet alleen bekend werd wat de twee missionarissen aan het doen waren, maar Futuna diep verontwaardigd was. Mensen in de omgeving van Poi scholden de twee uit omdat ze het zagen als een verontreiniging van hun drinkwater (dat overal in kleine zuivere beekjes van de bergen stroomt!) Chanel en Nizier moeten het toilet vlug afgebroken hebben en terug zijn gegaan naar het gastvrije strand (dagboek, P. Chanel, 04.01.1839).

ondergetekende in shock

Na twee jaar op het eiland Makira (San Cristoval) kreeg ik in augustus 1956 een briefje van de bisschop. Ik werd overgeplaatst naar de missiestatie Dala, op het eiland Malaita. Het schip van de missie zou me komen halen. Koffers pakken! Ik zou er weliswaar alleen voor komen te staan maar, schreef de bisschop, ik moest maar regelmatig een paar dagen gaan doorbrengen op de naburige statie, dat wil zeggen Buma (twee dagen lopen!). Pastoor op mijn achtentwintigste! Het schip bracht me eerst naar Buma en een paar dagen later naar Dala. Ik was benieuwd. De statie was nog maar een paar jaar oud. Er stond een huis van planken met een dak van golfplaten. Het was nog niet eens helemaal klaar. Mijn voorganger die het gebouwd had, een Amerikaan, was ernstig ziek geworden en plotseling naar Amerika vertrokken.

Hij was er nog niet aan toegekomen een schooltje te beginnen zoals toentertijd van je verwacht werd. De plaatselijke taal was moeilijk maar gelukkig waren er een paar mannen in het dorp die Pidgin-Engels spraken. Na een paar weken in de parochie rond gekeken te hebben (ongeveer 50 bij 5 kilometer kuststrook) liet ik terloops het idee vallen of het niet goed zou zijn om een schooltje te beginnen voor de talrijke kinderen die er los liepen. Het hele dorp was laaiend enthousiast en ik hoefde niets meer te doen. Het was alsof de plannen voor een schooltje hadden liggen wachten. Mijn voorganger had in elk geval de doopboeken goed bij gehouden en ik had geen moeite een lijst van kinderen te maken van de geschikte leeftijd. De Britse regering (die het land nog regeerde) vond dat kinderen op hun vijfde jaar naar school moesten gaan maar dat leek me niet realistisch. Kinderen groeien daar niet zo vlug op als in Europa en toen ik met mijn lijstje van huis tot huis ging, bleek acht en negen jaar toch beter. Achteraf gezien een goede beslissing.

Al spoedig kwam aan ander probleem boven. Konden de meisjes ook naar school, of was dat alleen voor de jongens? Vooral de moeders waren er tegen. Meisjes van die leeftijd moeten op de kleintjes passen als moeder naar de tuinen ging om te werken en voedsel te halen. Maar de meisjes zelf bleken nog enthousiaster te zijn dan de jongens en ze zeurden niet zo lang tot de ouders toegaven. Jongens en meisjes mochten samen naar school. Met Kerstmis 1956 was alles gereed om in januari 1957 met de school te beginnen.

Toen de grote dag aanbrak krioelde het 's morgens al vroeg van de kinderen rond de school en ik moest er heel wat teleurstellen. Er waren kleintjes meegekomen en ook kinderen die al te groot waren. Tenslotte had ik er een stuk of dertig, jongens en meisjes. Er waren vijftien ruwe schoolbanken gemaakt en ik begon met ze een plaats aan te wijzen, op elke bank twee naast elkaar, een jongen en een meisje. So far so good!

Tenslotte stonden er nog twee wat beduusd te kijken bij de ene schoolbank waar nog niemand zat dus daar zette ik ze naast elkaar. Ineens werd het stil in de lawaaierige klas. De andere kinderen keken stil en vreemd naar mij en ineens begon het meisjes heel hard te huilen. Ze stond op, liep de klas uit en rende weg, richting dorp. Daarop stond ook het jongetje dat ik naast haar had gezet, luidkeels te huilen, en liep ook weg, richting dorp. Ik schrok enorm en wist niet wat te doen, wat had ik fout gedaan? Geen van de andere kinderen zei iets (ik zou het toch niet verstaan hebben!). Ik keek hulpeloos rond en het duurde even voor ik over de schok heen was. Tenslotte ben ik maar met de les begonnen. De rest van de morgen ging alles goed.

Die avond wandelde ik in het donker naar het dorp en ging naar de Pidgin-Engels sprekende catechist om hem te vragen wat er achter zat en wat ik fout had gedaan. Hij lachte en vertelde me dat het hele dorp het al gehoord had! De mensen waren niet boos. Ze begrepen dat ik het niet wetens en willens had gedaan. Maar wat had ik dan gedaan? Oh, zei hij, die laatste twee waren broertje en zusje en het is taboe bij ons voor broer en zus om naast elkaar te zitten! Dat mag echt niet en dat doen we nooit, de kinderen ook niet! Probleem opgelost en we hadden verder een gezellige avond.

De volgende morgen kwamen die twee kalm naar school. De ouders moeten ze gerust gesteld hebben. Zonder iets te zeggen (zouden ze toch niet verstaan hebben!) heb ik ze een eind van elkaar gezet. Mijn eerste cultuurshock in Dala. Maar niet de laatste!

Jan Snijders, marist

pelerinage naar La Neylière

Tijdens de ASM-vergadering op 23 oktober 2017 in Deventer werd er n.a.v. de succesvolle trip naar Rome door een aantal oud-studenten met hun vrouwen voorgesteld om opnieuw een dergelijke activiteit te organiseren buiten de reünie om. Vrij snel kwam toen La Neylière in beeld en alle commissieleden waren meteen enthousiast. Ik bood aan om contact te leggen met Ad Blommerde om te informeren wat de mogelijkheden waren. Op mijn 1e mail kwam er al vrij snel een zeer enthousiaste reactie van Ad. Hij vond het een prachtig initiatief en we waren van harte welkom! Vanaf dat moment gingen we uitzoeken wanneer, hoeveel deelnemers en wie dan en hoe te reizen etc. Naast de ASM-commissieleden en hun vrouwen: Joop Volkers en An, Herman Everink en Willemien, Herman Bokdam en Bep, Louis Weenink en Gerard Everink, reageerden later Paul Raes en zijn vrouw Annette en Piet Diepmaat en Nel even enthousiast. Jammer dat Lou van der Aa en Hans Wennink en Paulien uiteindelijk moesten afzeggen.

Op maandag 30 juli zouden we voor het avondeten arriveren. Een drietal ging met het vliegtuig naar Lyon en de anderen gingen met de auto. Behalve ondergetekende die ging 10 dagen eerder vertrekken op de fiets. Doordat de fietstocht voorspoedig verliep, kwam ik twee dagen te vroeg aan in La Neylière maar werd door Ad hartelijk ontvangen met een heerlijk Paulaner biertje en kreeg een kamer toegewezen. Het voordeel van mijn te vroege komst was, dat ik in alle rust kennis kon maken met de gemeenschap van de paters maristen, een zeer internationaal gezelschap waardoor het Engels, Frans, Duits en Nederlands elkaar afwisselden al naar gelang wie met elkaar sprak en dat ik de zondagochtend met Ad Blommerde en Tom Kouijzer mee mocht naar de parochiekerk van Meys, een klein dorp op

een half uur rijden. Ik was getuige van hoe twee Nederlandse priesters in hun beste Frans de parochianen het verhaal van de wonderbare broodvermenigvuldiging vertelden.

Zoals afgesproken kwamen op maandagmiddag de overige "pelgrims" binnendruppelen en werden de kamers toebedeeld. Na het avondeten besloten we samen met Ad om er de komende 9 dagen een mix van bezinning en "sightseeing" van te maken.

De eerste dag beginnen we in "Espace Colin" waar Ad ons vertelt over de geschiedenis van het klooster en met ons het programma van de komende week bespreekt. We bezoeken de vertrekken waar pater Colin geleefd heeft en waar het bed staat waarin hij gestorven is. Daarna gaan we naar de "Chapelle de la Pentecôte" (oratoire) waar hij begraven ligt en vertelt Ad over de prachtige muurschildering van Chantal Dessirier, over de plaats en betekenis van Maria in het leven van haar zoon. 's Middags geeft Ad uitleg over de 9 gebrandschilderde ramen in de grote kapel over de deugden van Jezus gedurende zijn verborgen leven in Nazareth. Peter Müller heeft in de vorige Schakel hierover uitvoerig een gedetailleerd verslag geschreven en ook over de bezoeken die zij en ook wij hebben afgelegd in L'Hermitage en La Valla en La Fourvière. Ik verwijs daar graag naar, mooier kan ik het niet beschrijven.

Naast deze excursies zijn we naar Le Puy en Velay gereden, de Maria-plaats die Pater Colin geïnspireerd heeft. Na de eucharistieviering in de zijkapel hebben we voor het hoofdaltaar het Salve Regina gezongen op de plek waar het Salve Regina ooit geconcipeerd is. Daarna heeft een aantal nog de moed gehad om in de hitte (want het was tijdens ons bezoek constant bijna plus 38 graden) het grote rode Mariabeeld (Notre Dame de France) van binnen te beklimmen met het panoramisch uitzicht over Le Puy. De overigen hebben genoten van het prachtige stadje.

Verder hebben we de indrukwekkende Abdij Sainte Marie de La Tourette van de dominicanen bezocht, ontworpen door de architect Le Corbusier en het hoedenmuseum in Chazelles, uniek in Frankrijk.

De meesten brachten tegen het eind van de dagen opnieuw een bezoek aan Lyon, waar sommigen zich te goed deden aan de kunst in het musée des Beaux Arts en anderen bewonderden Lyon nog eens vanaf een rondvaartboot over de Saône.

Op de laatste dag maakten we onder deskundige leiding een rondgang door het Musée Oceanique, over de missie in de Stille Zuidzee.

Al met al een zeer mooie en waardevolle belevenis in de geboortestreek van de maristen die op ons allen een diepe indruk heeft gemaakt. Niet in de laatste plaats vanwege de gezellige avonden buiten onder de balustrade onder het genot van de nodige drank. De lege flessen waren op het laatst niet meer te tellen en de verhalen over vroeger bleven zich maar herhalen doordat steeds weer nieuwe herinneringen de kop op staken. Maar toch ook vooral door de serene rust van het klooster en de prachtige omgeving waarin ieder zijns weegs kon gaan.

Als oud-studenten van Hulst hebben we als het ware onze roots opgezocht, de roots van onze eerste roeping om naar Hulst te gaan, om priester te willen worden, om marist te worden. Wat priester worden betekende, wisten we wel min of meer, maar marist worden? Ja iets met Maria, maar wat dat precies inhield, daar werd niet zoveel over verteld. We vroegen er ook niet naar. Priester worden was genoeg. En nu weten we opeens zoveel meer over onze stichter, pater Colin, waar zijn inspiratie op gestoeld is, wat zijn diepste beweegredenen waren om de Sociëteit van Maria te stichten. En nu weten we het niet alleen, we hebben het ook mogen ervaren binnen de gemeenschap van La Neylière, de

gastvrijheid, de liefdevolle benadering en betrokkenheid van de paters en de spiritualiteit tijdens de verschillende vieringen in de kapel, we hebben het mogen mee beleven.

En dan onze zeer geïnspireerde en toegewijde Pater Ad Blommerde die de hele tijd met ons optrok en voortdurend ons alle informatie gaf die we nodig hadden. Hij heeft het voor ons mogelijk gemaakt om van deze dagen de juiste mix te krijgen van ontspanning en inspiratie. Samen met hem hebben we als afronding een waardevolle intieme, ontroerende gebedsdienst gehouden rond het graf van Pater Colin waarin ieder van ons zijn indrukken weergaf en we intenties met elkaar deelden.

Bij het afscheidnemen op woensdag 8 augustus had ik opnieuw het gevoel, ik neem afscheid van mijn familie en meerderen van ons hadden datzelfde gevoel, zo van: hier komen we vast weer terug want familie dat blijf je je leven lang.

Aloys Gosselt, ASM

bijeenkomst reünie oud-studenten ASM in september 2018

Drie jaren verstreken, drie jaar lang dat de oud-studenten van de priesteropleiding vanuit het juvenaat St. Joseph in Hulst elkaar nauwelijks zagen, maar enkelen toch wel bij elkaar kwamen op persoonlijk bezoek of anderszins.

Toen was daar de grote datum van vrijdag 28 tot en met zondag 30 september: onze driejaarlijkse bijeenkomst van de toen gelijkgerichte zielen met een ideaal.

Op vrijdagmiddag 14.00 uur zou de opening van deze reünie een feit zijn, ware het niet dat we bijna allemaal in de Liefkenshoek tunnel bij Antwerpen enigszins opgehouden werden door een vervelend ongeluk in de tunnel: enkele vrachtauto's zaten met elkaar in de clinch, wat resulteerde in een gedwongen oponthoud van uren en uren.

Dat hield in dat ons programma enigszins in het ongerede geraakte. Maar ja, in plaats van 14.00 uur werd het 17.30 uur voordat de voorzitter zijn openingsspeech kon uitspreken, maar daarna gingen we gewoon met ons programma verder alsof er niets was gebeurd. Bij deze bijeenkomst waren slechts 26 oud-studenten geregistreerd en ook aanwezig. Er kwamen 22 afzeggingen binnen wegens ziekte of anderszins, en daarnaast hebben wij ook weer helaas definitief afscheid moeten nemen van dierbare vrienden, zoals Ben Brussel uit Woerden, die kortgeleden is overleden.

De bungalettes werden verdeeld onder de deelnemers die zouden blijven slapen en we installeerden ons daar. Daarna in rap tempo terug naar Hengstdijk en naar onze standplaats voor een heerlijke maaltijd. 's Avonds een gezellig samenzijn waarbij o.a. de uitstapjes van de volgende dag werden besproken. Ook werd er door de voorzitter een woord van waardering uitgesproken aan het adres van pater Jan Volkers, die ons jarenlang in de werkgroep ondersteunde, maar nu node afscheid als lid van deze werkgroep moest nemen vanwege lichamelijke problemen. Als dank ontving hij een boekenbon vergezeld van een kistje met enkele flessen wijn.

De volgende ochtend was het weer vroeg dag, want we werden gefotografeerd op het bordes van het oude klooster aan de Carmelweg, met aansluitend vertrek per auto naar Gent en het Verdronken Land van Saeftinghe. Terug in Hulst in het atrium van het nieuwe klooster van de maristen om de stoelen en altaar in gereedheid te brengen voor de zondagse eucharistieviering, met aansluitend de gezangen te oefenen onder leiding van

onze enthousiaste van Paul Raes. Toen onze dirigent tevreden was met de oefening reden we terug naar het Jagershuis in Hengstdijk voor een aperitief en aansluitend buffet. Het avondprogramma vermeldt een presentatie over “Het verhaal gaat door”: paters maristen toen, ten tijde van onze opleiding en nu. Joop Volkers: introductie van het thema en de opzet van de avond. Vervolgens: Wat bracht ons naar Hulst? Presentatie op basis van de enquête. Hans Wennink: Waarom een juvenaat in Hulst? Korte opmerking over de andere huizen van de paters maristen in Nederland en hun werkzaamheden. Daarna: de beginjaren van de Sociëteit (Societas Mariae), de goedkeuring door Rome en kort iets over de verdere ontwikkeling van de SM. Na de pauze vervolgen Aloys Gosselt en Tonny Verbraeken: leegloop van de opleiding bij de paters, cijfermatige gegevens over de maristen wereldwijd, wat bindt ons nu nog, en Godszoekers binnen en buiten kerkelijk verband. De avond werd verder in “gepaste dronkenschap” en gezelligheid doorgebracht. Zondagmorgen is het weer vroeg dag, op 9.00 uur ontbijt, en daarna vierden we gezamenlijk de eucharistie om 10 uur, deze keer onder het motto: “Het Verhaal gaat verder”. Onze celebrant was pater Ton Bun die vooral met zijn predicatie ons allemaal boeide. De voorbereiding en samenstelling van deze viering heeft deze keer Joop Volkers voor zijn rekening genomen, waarvoor wij hem zeer erkentelijk zijn. Na afloop van de dienst worden we onthaald op koffie/met versnapering in de aula. Dan vroeg in de middag kunnen we een interessante wandeling door Hulst maken, maar om 14.00 uur is de afsluitende lunch hier in café-bistro Het Jagershuis. Deze reünie mag volgens de deelnemers als een geslaagd evenement genoemd worden en met deze gedachte nam iedereen hartelijk afscheid van zijn vrienden met de wens elkaar over drie jaar weer te mogen ontmoeten.

Lou van der Aa

colofon

DE SCHAKEL verschijnt vier keer per jaar.

nummer 237 – dec. 2018

redactie

T. Bun, s.m.

J. Scholte, f.m.s.

G. de Haan, f.m.s.

I. Eltink, lekenmarist

B. Reintjens, lekenmarist

F. Bartling-Schuiling, lekenmarist

P. Müller, lekenmarist / eindredacteur

distributie

digitaal

Maristen

Sophiaweg 4

6523 NJ Nijmegen

tel. 024 – 3607409

per post

Maristen

Zandstraat 10

4561 SC Hulst